

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
Факультет романо-германської філології
Кафедра граматики англійської мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

(П.І.Б.)

2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Когнітивна ономастика

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Спеціальність : 035 філологія

Факультет: РГФ

2020 – 2021

Робоча програма складена на основі навчальної програми з дисципліни «Когнітивна ономастика».

Розробник: Карпенко О.Ю., д.ф.н., проф., завідувач кафедри граматики англійської мови

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри граматики англійської мови

Протокол № 1 від 31.08, 2022р.

Завідувач кафедри Карпенко О.Ю.

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету романо-германської філології

Протокол № 1 від. "31" серпня 2022 р.

Голова НМК

(підпис)

Телецька Т.В.
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри граматики англійської мови

Протокол № ___ від. "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри граматики англійської мови

Протокол № ___ від. "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри граматики англійської мови

Протокол № ___ від. "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість: Кредитів – 3 Годин – 90 Залікових модулів – 1 Змістових модулів – 2	Галузь знань 03 гуманітарні науки Спеціальність 035 Філологія Рівень вищої освіти: Третій (освітньо-науковий)	<u>за вибором аспіранта</u>	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	1-й
		<i>Семестр</i>	
		2-й	2-й
		<i>Лекції</i>	
		16 год.	16 год.
		<i>Практичні</i>	
		14 год.	14 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		0 год.	0 год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	60 год.
Форма підсумкового контролю: Залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Основна мета курсу полягає в тому, щоб ознайомити студентів з онімічними системами англійської та української мов у зіставленні, розкрити їх когнітивну сутність, показати, як саме власні назви шикуються у фрейми та домени.

Завдання: дати студентам основи лінгвістичних знань, необхідних для поліпшення самостійної наукової роботи, аналіз вихідних настанов та методологічних засад сучасних напрямів у розвитку лінгвістичної теорії; поглиблення, узагальнення та систематизація теоретичних знань аспірантів.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких **компетентностей:**

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології у процесі професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, генерування нових ідей;

ЗК-3. Здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження, зокрема і в міждисциплінарних галузях, на основі системного наукового світогляду із застосування сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.

Спеціальні компетентності:

СК-2. Здатність збирати дані для філологічного дослідження, систематизувати та інтерпретувати їх;

СК-4. Здатність розв'язувати широке коло проблем і завдань у галузі філології на основі розуміння їх природи, чинників впливу, тенденцій розвитку і з використанням теоретичних та експериментальних методів.

Програмні результати навчання:

ПРН-1. На основі системного наукового світогляду аналізувати складні явища суспільного життя, пов'язувати загальнофілософські проблеми з вирішенням завдань, що виникають у професійній та науково-інноваційній діяльності, застосовувати емпіричні й теоретичні методи пізнання.

ПРН-2. Знати основні класичні та новітні філологічні концепції, фундаментальні праці конкретної філологічної спеціалізації, глибоко розуміти теоретичні й практичні проблеми в галузі дослідження.

ПРН-3. Уміти проводити огляд, критичний аналіз, оцінку й узагальнення різних наукових поглядів у галузі дослідження, формулювати й обґрунтовувати власну наукову концепцію.

ПРН-4. Обирати адекватну предмету філологічного дослідження методологію, запроваджувати сучасні методи наукових досліджень для розв'язання широкого кола проблем і завдань у галузі філології.

ПРН-5. Дотримуватись норм наукової етики при здійсненні науково-інноваційної діяльності та проведенні власного дослідження.

ПРН-6. Планувати, ініціювати й здійснювати розробку дослідницько-інноваційних проектів, організовувати роботу дослідницьких колективів.

ПРН-8. Використовувати інформаційно-комунікаційні технології у професійній науково-інноваційній діяльності.

ПРН-12. Реалізовувати стратегії дослідницького самовдосконалення та обирати засоби саморозвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен **знати:** основні напрями і тенденції лінгвістичної думки; методологічне підґрунтя сучасного мовознавства; основні методи лінгвістичного аналізу, які застосовуються при аналізі мовних фактів та явищ

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен **вміти:** застосувати комплексний підхід до наукового філологічного дослідження; визначати оптимальні методи аналізу мови та літератури; використовувати отримані фундаментальні знання і практичні навички на всіх етапах виконання науково-дослідної роботи, включаючи пошук необхідної інформації, планування

експерименту, безпосереднє виконання роботи та обговорення отриманих результатів, формулювання теоретичних висновків; використовувати теоретичні знання у власних наукових дослідженнях.

3. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Основні засади когнітивної ономастики.

Тема 1. Засади когнітивної ономастики: проблеми когнітивної ономастики; когнітивна сутність власних назв; власні назви як концепти; шиккування власних назв у фрейми та домени.

Тема 2. Антропонімічний фрейм: співставлення загальномовного, колегіального та індивідуального фреймів; специфіка структури антропонімічного фрейму та його доменів; реальний, віртуальний та сакральний скрипти онімічного фрейму.

Тема 3. Топонімічний фрейм: розподіл топонімічного фрейму на шість кіл; співставлення реальних, віртуальних та сакральних скриптів у топонімічному фреймі.

Тема 4. Теонімічний фрейм: відмінність теонімів від антропонімів; розподіл теонімічного фрейму на кола й скрипти.

Тема 5. Ергонімічний фрейм: визначення терміну з урахуванням різних теорій; розділення ергонімічного фрейму на кола й скрипти.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Фреймова організація власних назв.

Тема 6. Хремадонімічний фрейм: уточнення обсягу хремадонімії; розрізнення хремадонімів та прагмадонімів; розподіл фрейма на домени та кола.

Тема 7. Ідеонімічний фрейм: принципова різниця між ідеонімами та хремадонімами; розподіл фрейма на домени та скрипти.

Тема 8. Хрононімічний фрейм: різниця між лінійними та циклічними хрононімами; протиставлення загальноновживаних та індивідуальних хрононімів; розподіл фрейму на домени та кола.

Тема 9. Зоонімічний фрейм: добір зоонімів; структура індивідуального зоонімічного фрейму; кола фрейму.

Тема 10. Космонімічний фрейм: розрізнення термінів **космонім** та **астронім**; особливості іменування планет та астероїдів; розбіжності загальномовного та індивідуального космонімічних фреймів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	Денна форма						Вечірня форма						
	Усього	У тому числі					Усього	У тому числі					
		л	п	лб	інд	ср		л	п	лб	інд	ср	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	

Змістовий модуль 1. Основні засади когнітивної ономастики.											
Тема 1. Засади когнітивної ономастики: проблеми когнітивної ономастики; когнітивна сутність власних назв; власні назви як концепти; шикування власних назв у фрейми та домени.	14	2	2			10	14	2	2		10
Тема 2. Антропонімічний фрейм: співставлення загальномовного, колегіального та індивідуального фреймів; специфіка структури антропонімічного фрейму та його доменів; реальний, віртуальний та сакральний скрипти онімічного фрейму.	9	2	2			5	9	2	2		5
Тема 3. Топонімічний фрейм: розподіл топонімічного фрейму на шість кіл; співставлення реальних, віртуальних та сакральних скриптів у топонімічному фреймі.	9	2	2			5	9	2	2		5
Тема 4. Теонімічний фрейм: відмінність теонімів від антропонімів; розподіл теонімічного фрейму на кола й скрипти.	9	2	2			5	9	2	2		5
Тема 5. Ергонімічний фрейм: визначення терміну з урахуванням різних теорій; розділення ергонімічного фрейму на кола й скрипти.	8	2	1			5	8	2	1		5
Змістовий модуль 2. Фреймова організація власних назв.											
Тема 6. Хремадонімічний фрейм: уточнення обсягу хремадонімії; розрізнення хремадонімів та прагмадонімів; розподіл фрейма на домени та кола.	8	2	1			5	8	2	1		5
Тема 7. Ідеонімічний фрейм: принципова різниця між ідеонімами та хремадонімами;	7	1	1			5	7	1	1		5

розподіл фрейма на домени та скрипти.												
Тема 8. Хрононімічний фрейм: різниця між лінійними та циклічними хрононімами; протиставлення загальноживаних та індивідуальних хрононімів; розподіл фрейму на домени та кола.	7	1	1			5	7	1	1			5
Тема 9. Зоонімічний фрейм: добір зоонімів; структура індивідуального зоонімічного фрейму; кола фрейму.	7	1	1			5	7	1	1			5
Тема 10. Космонімічний фрейм: розрізнення термінів космонім та астронім; особливості іменування планет та астероїдів; розбіжності загальномовного та індивідуального космонімічних фреймів.	12	1	1			10	12	1	1			10
Усього годин	90	16	14			60	90	16	14			60

5. Методи навчання

Лекція, дискусія, обговорення результатів власних асоціативних експериментів, виконання самостійних творчих завдань, робота у реальних та віртуальних наукових бібліотеках.

6. Методи контролю

Контроль засвоєння змісту курсу здійснюється наступним чином:

1) поточний контроль: з кожної з 5 тем кожного змістового модулю передбачається оцінювання у вигляді тестів чи усної відповіді (по 6 балів). При відсутності виконаного домашнього завдання і невідповідності до заняття знімається по 6 балів за кожну тему.

2) підсумковий контроль: в кінці курсу проводиться тестова робота, яка оцінюється в 40 балів.

7. Питання для підсумкового контролю

- Як розрізняються власні та загальні назви?
- Що таке когнітивна ономастика, чим вона відрізняється від історико-етимологічної, структурної, літературної ономастики?

- Поясніть і розмежуйте реальну, віртуальну та сакральну онімію.
- У чому полягає розбіжність термінів **онім, онімія, онімікон, ономастика**?
- Як ви розумієте терміни **концепт і фрейм**?
- Як, яким чином розрізняються терміни **слово і концепт**?
- Як і чим розмежовуються індивідуальний, колегіальний (колективний) та загальнономовний антропонімічні фрейми?
- Що таке антропоцентризм?
- Як розрізняються перше, друге, третє і четверте кола індивідуального антропонімічного фрейму?
- Спробуйте сформулювати розбіжності між реальними, віртуальними та сакральними антропонімами.
- На які субфрейми поділяється антропонімічний фрейм української мови? Російської? Англійської?

8. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання та самостійна робота										Залік	Сума
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6		
60										40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Рекомендована література

Основна

1. Карпенко О.Ю. Когнітивна ономастика. Навчальний посібник, рекомендований МОН України. – Одеса: Фенікс, 2010.
2. Карпенко Ю.А. Названия звездного неба. – 2-е изд. – М., 1985.
3. Отин Е.С. Словарь коннотативных собственных имен. – М.; Донецк: Темп, 2006.
4. Подольская Н.В. Словарь русской ономастической терминологии. – 2-е изд. – М.: Наука, 1988.
5. Торчинський М.М. Структура онімного простору української мови. – Хмельницький, 2008.

Додаткова

1. Березко И.В. Интерпретативная модель личной мифологии // Мова і культура. – К.: Вид. дім Д.Бураго, 2003. – Вип.6, т.2. – С.33-41.
2. Карпенко О.Ю. Ментальна організація власних назв // Мовознавство. – 2004. – № 4. – С. 25-34.
3. Карпенко О.Ю. Особові імена як концепти та форми їх профілювання // Наукові записки Тернопільського держ. пед. ун-ту. Серія: Мовознавство.- Тернопіль, 2003.- Т.І (ІХ), ч.1. Ономастика.- С.27-34.
4. Карпенко М.В. Русская антропонимика. – Одеса, 1970.

5. Карпенко О.Ю. Про літературну ономастику та її функціональне навантаження // Записки з ономастики. – Одеса, 2000. – Вип. 4. – С. 68-74.
6. Карпенко О.Ю. Екзотичність як неодмінна риса власних назв у науково-фантастичному творі // Записки з ономастики. – Одеса, 1999. – Вип. 1.
7. Карпенко Ю. О. Мова топонімів – мова землі: онімізація тексту як художній засіб у романі Ліни Костенко “Берестечко” // Історико-літературний журнал (Одеса). – 2000. – № 5.
8. Краткий словарь когнитивных терминов / Кубрякова Е.С., Демьянков В.З., Панкрац Ю.Г., Лузина Л.Г.- М.: Изд-во МГУ, 1997.
9. Суперанская А.В. Общая теория имени собственного. – 2-е изд. – М.: ЛКИ, 2007.
10. Суперанская А.В., Сталтмане В.Э., Подольская Н.В., Султанов А.Х. Теория и методика ономастических исследований / Отв. ред. А.П.Непокупный. Изд. 2-е. – М.: ЛКИ, 2007.
11. Терпак М.А. Фреймовая модель как способ структурирования и анализа концептов // Вестник СамГУ. – Самара, 2006. – Вып.5/1 (45). – С.132-137.
12. Филлмор Ч. Фреймы и семантика понимания // Новое в зарубежной лингвистике. – М.: Прогресс, 1988. – Вып. 23. Когнитивные аспекты языка. – С. 52-92.
13. Słowiańska onomastyka. Encyklopedia / Pod.red. Ewy Rzetelskiej-Feleszko i Aleksandry Cieślikowej. – Warszawa; Kraków: Towarzystwo naukowe Warszawskie, 2002-2003. – Т. 1-2.